

แนวคิดทางปรัชญากับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณี ทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิถี

The Philosophical Concepts and Buddhist Practical Tradition's Change In The Time of Newnomal Society

พระปริญญา อินทจักโก (อินทจักร์)

Phra Parinya Indacakko (Intajak)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus, Thailand.

Corresponding Author, E-mail: parinyaintajak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิถี 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญากับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิถี เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวคิดทางอภิปรัชญาศึกษาในเรื่องความจริงเหนือประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ปรากฏในด้านความเชื่อพื้นฐาน เช่น ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ พลังอำนาจลึกลับและแนวคิดด้านจริยศาสตร์ ที่เป็นเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของการประพฤติว่า ควรไม่ควร ถูกต้องผิดงาม หรือ ตรงกันข้าม ของบุคคลและสังคม 2) วิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนา ในสังคมยุคใหม่วิถี มีการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติของสังคมในด้านการดำเนินชีวิตแบบใหม่ (New Normal) สาเหตุจากการระบาดของโรคโควิด-19 มีผลกระทบทั้งด้านรัฐบาล สังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและศาสนา วิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนา จึงมีการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติตามสังคม ซึ่งประเพณีที่ประกอบพิธีกรรมร่วมกันเป็นหมู่คณะจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปและประเพณีที่มีพิธีกรรมที่เป็นส่วนของปัจเจกบุคคลยังคงสามารถปฏิบัติได้ตามมาตรการทางสังคม 3) ในยุคใหม่วิถีความเชื่อที่ปรากฏมีอยู่ในประเพณีทางพระพุทธศาสนายังคงอยู่ เพียงแต่มีวิถีปฏิบัติใหม่ที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะสังคม ประเพณีตามแนวประโยชน์นิยม ก็ถือได้ว่าถูกต้องตามหลักศีลธรรมเพราะเป็นประโยชน์ต่อคนหมู่มาก ในยุคใหม่วิถีมีการนำหลักปฏิบัติทางพุทธจริยศาสตร์มาประพฤติ ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 เป็นต้น

คำสำคัญ : แนวคิดทางปรัชญา, การเปลี่ยนแปลง, วิถีปฏิบัติ, ประเพณีทางพระพุทธศาสนา, สังคมยุคใหม่

Abstract

This thesis is composed of 3 objectives: 1) to study the metaphysical and ethical concepts, 2) to study the Buddhist practical tradition's change in the modern society and 3) to analyze the philosophical concepts and the Buddhist practical tradition's changes in the New Normal society. It is documentary research. The results were found that:

1) The Metaphysical concept focuses to investigate the reality beyond the sensory perceptions, that is the world-view and life-view based in the fundamental beliefs, such as supernatural beliefs, mystical power and the ethical concept in which the criterion that justifies the value of conduct that is either deserving or inappropriate, correct, good, or on the contrary manner of a person and society. 2) The Buddhist traditional practices in the New Normal Age have been changed in society tuning to the practice in the term of New Normal life. It was because of the outbreak of COVID-19 arose. It affected inevitable on the Government's Sector, the socioeconomic Sector, the educational and religious sector. Therefore, the Buddhist practical tradition's change in the modern society the Buddhist traditions and practices have been changed following the social environment. That is to say the traditions performed in a communal ceremony is subject to change, but the private ceremony can be practiced in accordance with social decision. 3) In the New Normal Age, the beliefs found in the Buddhist tradition still remaining, but the practical new manner has to be followed the conditions of utilitarianist social traditions. That can be acceptable as the morally correct because it is a beneficial to the masses. In the New Normal Age, the Buddhist ethics such as the Four Noble Truths, the Eightfold Path, etc. are practiced normally.

Keywords : Philosophical Concept, Change of Buddhist, Buddhist practical, tradition of Buddhist, New normal Society

บทนำ

“มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เป็นคำกล่าวของ อริสโตเติล (Aristotle, 384–322 ปีก่อนคริสตกาล) นักปรัชญาชาวกรีกได้กล่าวเป็นที่ประจักษ์ (ดำรง ฐานดี, 2560: 1) เพราะมนุษย์เกิดมาบนโลก มีการดำรงชีวิตเป็นหมู่เหล่า พึ่งพาอาศัยกันมีความสัมพันธ์กัน เริ่มตั้งแต่ พ่อแม่ พี่น้อง ครอบครัว ชุมชน จนเกิดเป็นสังคมใหญ่ขึ้นไปตามลำดับ มีวัฒนธรรม คือ ความเจริญงอกงาม ได้แก่ ศาสนา จรรยา ความประพฤติ ภาษา วรรณคดี ศิลปวิทยาและขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนพิธี มีมายาวนาน ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งเป็นสากลเป็นวัฒนธรรมโลก ระดับประเทศและท้องถิ่น

ประเพณีจะเป็นระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา (รศ. ลิปิกร มาแก้ว, ม.ป.ป: 1) ลักษณะประเพณีในสังคมมีหลายระดับ มีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกันและมีผิดแผกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมีจุดประสงค์และวิธีการปฏิบัติเป็นไปตามกาลสมัยและสถานที่นั้น ๆ รวมไปถึงประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนาด้วย

ในปีพุทธศักราช 2562 ตรงกับ คริสต์ศักราช 2019 การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของสังคมโลก ซึ่งได้มีการระบาดของไวรัสโคโรนา โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มระบาดขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่นเมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้ เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 (ข่าวไทยพีบีเอส, 2563: ออนไลน์) สำหรับในประเทศไทยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือโควิด 19 และลดการแพร่ระบาดของโรค โดยรัฐบาลประกาศใช้ พระราชกำหนดฉุกเฉินทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 (ราชกิจจานุเบกษา, 2563: 1) มีการห้ามการเดินทางและบังคับใช้เคอร์ฟิว รวมไปถึงการปิดห้างสรรพสินค้า สถานที่สาธารณะ สถานที่ประกอบการที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโควิด 19 มาตรการดังกล่าว ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชนในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจสังคม สุขภาพ ความมั่นคงในชีวิตและประเด็นปัญหาอื่นๆ (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, 2563: 1)

กรมการสาธารณสุข วุฒิสภา (กรมการสาธารณสุข วุฒิสภา,

2563: ออนไลน์) ซึ่งผลกระทบด้านสังคมแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรม 2) การเฉลิมฉลองเทศกาลต่าง ๆ 3) การประกอบพิธีทางศาสนา 4) ด้านการศึกษา 5) ด้านการสาธารณสุข 6) ด้านสิ่งแวดล้อม

ในอดีตประเพณีล้านนาและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์และประเพณีบูชาอินทขิล เป็นวิถีปฏิบัติร่วมกันของชนในสังคม เพื่อเป้าหมายในการบรรลุถึงความดี ในประเพณีสงกรานต์ล้านนาหรือปีใหม่เมือง ชาวล้านนาจะทำการสระเกล้าดำหัว ผู้หลักผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์ บุพการีผู้มีพระคุณ ตลอดจนพระภิกษุสามเณร เพื่อแสดงถึงความเคารพกตัญญูต่อบุพการี มีพิธีการขนทรายเข้าวัด เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา แต่งดาเครื่องไทยทาน เพื่อนำไปทำบุญที่วัด ร่วมกันทำบุญตักบาตร เจริญทาน ศีล ภาวนา พังธรรมสงฆ์น้ำพระพุทธรูป ในช่วงนี้ลูกหลานที่อยู่ต่างจังหวัดก็จะเดินทางกลับมาเพื่อร่วมทำกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาและกระทำในทุกปีไม่ได้ขาด

ในส่วนของประเพณีบูชาอินทขิล อันเป็นที่สถิตของเสื้อเมือง นับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่สถิตของดวงวิญญาณบรรพบุรุษและบุรพกษัตริย์ ซึ่งทำหน้าที่คอยปกป้องรักษาบ้านเมือง ชาวเชียงใหม่จึงมีการบูชาเสาอินทขิลเป็นประจำทุกปี ในปัจจุบันมีลักษณะของพิธีทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก มีการจัดงานสมโภชประจำปี เรียกว่า “งานเข้าอินทขิล” ประชาชนทั้งหนุ่มสาวและผู้เฒ่าผู้แก่ต่างนำข้าวตอกดอกไม้น้ำขมิ้นส้มป่อยมาร่วมบูชาเสาอินทขิล รวมถึงรูปปั้นกุมภัณฑ์และไม้ยาง ซึ่งนับถือกันว่า เป็นไม้หมายเมืองอีกด้วย ตลอดงานจะนิมนต์พระสงฆ์ 9 รูปไปเจริญพระพุทธมนต์ในวิหารอินทขิลทุกวัน มีการอัญเชิญพระพุทธรูปพระเจ้าฝนแสนห่า จากวัดช้างเผือกออกมาประดิษฐานให้ประชาชนได้สรงน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคลและความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมือง (นางสาวพิมพ์นภัส จินดาวงศ์, 2554: 6) ในด้านคุณค่าทางจริยศาสตร์ ก่อให้เกิด ขนบ จารีตและประเพณีอันดีงาม ชาวล้านนายึดมั่นในการประพฤติดี รักษาศีลธรรม เคารพรอบจารีตประเพณี มิได้ล่วงละเมิด เพราะการเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเสาอินทขิลทั้งหมด คือ วัฒนธรรมของผู้มีจิตใจสูงส่ง ที่หล่อหลอมความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวล้านนาและถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน (มณฑนา กิตติวรากล, 2547: จ)

แต่ภาวะสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในปัจจุบัน มีการแพร่เชื้อได้อย่างรวดเร็ว ทางรัฐบาลมีการณรงค์ ให้ประชาชนทั่วทุกพื้นที่ สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ การเว้นระยะห่างและมาตรการต่าง ๆ รวมไปถึง การมีกฎหมาย คำสั่ง ที่มีผลบังคับใช้ เช่น การปิดสถานที่ การควบคุมพื้นที่เสี่ยง มาตรการควบคุมโรค มาตรการการจัดงาน เพื่อหยุดยั้ง

การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่นี้ จึงทำให้ในช่วงที่มีประเพณี ได้รับผลกระทบประชาชนไม่สามารถร่วมประกอบพิธีต่างๆได้

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนา อันเคยปฏิบัติกันมาแต่เดิมไม่เคยขาด พอถึงยุควิถีชีวิตใหม่ ที่มีสาเหตุจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้คนไม่สามารถจัดประเพณีได้ตามที่เคยปฏิบัติมา ซึ่งมีผลกระทบต่อขนบธรรมเนียมและประเพณี ทำให้บทบาทคุณค่าของประเพณีลดน้อยลงไป ซึ่งทางด้านวิถีปฏิบัติในประเพณีทางพระพุทธศาสนาเปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก ในเมื่อการประกอบศาสนพิธีไม่สามารถจัดขึ้นได้ การบำเพ็ญคุณความดีตามแนวของศาสนิกชนในส่วนของ ทาน ศีล ภาวนา ก็ลดน้อยลงไป การแสดงออกซึ่งคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นการแสดงออกในด้านความเชื่อและประเพณีก็ไม่สามารถกระทำได้ในช่วงนี้ เราจะมีแนวทางปฏิบัติต่อไปอย่างไรและคุณค่าทางปรัชญา ความจริง ความดี ความงามจะลดน้อยถอยลงไปหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญากับประเพณีทางพระพุทธศาสนาและวิถีปฏิบัติในสังคมยุคใหม่วิธีว่ามีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไรบ้าง ในทางปรัชญาได้รับผลกระทบจากวิถีปฏิบัติใหม่ทางสังคมยุคนี้อย่างไร โดยผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ในมิติปรัชญาและพุทธปรัชญา โดยเน้นลงในด้านของอภิปรัชญาและจริยศาสตร์

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์
- 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิธี
- 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญากับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิธี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยมีวิธีการและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ บทความ ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้มีศึกษาไว้แล้ว ตลอดถึง ประกาศ คำสั่ง ข้อมูลข่าวสาร บทความวิจัยจากสื่อ

ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อมูลการวิจัยและนำมาเรียบเรียงตามวัตถุประสงค์

2) ทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีในมุมมองทางปรัชญา และพุทธปรัชญาเน้นในประเด็นของอภิปรัชญาและจริยศาสตร์และเขียนงานวิจัย พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นของผู้วิจัย โดยมุ่งให้ตอบวัตถุประสงค์และปัญหาที่ต้องการทราบ

3) นำข้อมูลเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอคำชี้แนะ ในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4) สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัย

แนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์

อภิปรัชญา เป็นทฤษฎีการหาความจริงและสิ่งที่มีอยู่ตามสภาพที่เป็นจริง เริ่มต้นจากการคิดหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งจริงสูงสุด (The Ultimate Reality) อันเป็นแก่นของโลก ดวงดาว มนุษย์และสรรพสิ่งว่าคืออะไร เป็นสสารหรือ อสสาร การศึกษาหาความจริงของสิ่งที่มีอยู่จริงเหล่านี้ (จารุณี วงศ์ละคร, 2542: 6) ประกอบด้วยสาขาย่อยอีก 3 สาขา ได้แก่ 1) ภาววิทยา ศึกษาความจริงสากลของภาวะ ในฐานะความจริงสูงสุดของสรรพสิ่ง 2) เทววิทยา ศึกษาความจริงเกี่ยวกับพระเจ้าและความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ายกกับจักรวาล 3) จักรวาลวิทยา ศึกษาความจริงเกี่ยวกับบ่อเกิดและโครงสร้างของจักรวาล ลักษณะการศึกษาปัญหาทางอภิปรัชญาหลัก ๆ ก็คือความจริงสิ่งที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส ซึ่งปรากฏไปในด้านความเชื่อ เป็นต้น

จริยศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด สิ่งที่ดีควรเว้น สิ่งที่ดีควรทำ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักศีลธรรม พฤติกรรม เพื่อตัดสินความประพฤติของมนุษย์ ว่า การกระทำอย่างไรถือว่าถูกต้อง ไม่ถูกต้อง ดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควร อย่างไร มีแนวคิด 3 กลุ่ม ได้แก่

1) สัมพัทธนิยม (Relative) หมายความว่า สิ่งนั้นขึ้นอยู่กับหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งอื่น ถือว่า ความดี ความชั่ว เป็นของมีค่าแน่นอนตายตัว ไม่ขึ้นอยู่กับอะไร ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น

2) มโนธรรมสมบูรณ์ ลัทธินี้ถือว่าการตัดสินคุณค่าทางจริยะนั้นทำได้ตามจิตสำนึก เชื่อว่า ทุกสิ่ง ทุกอย่างในโลกต้องมีลักษณะที่เป็นแก่นแท้ของสิ่งทั้งหลายที่มีใน

สิ่งนั้นนั้นเสมอ

3) ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ในที่นี้หมายถึง ความสุข นักปรัชญาฝ่ายประโยชน์นิยม เป็นฝ่ายที่มีความคิดอันเป็นรากฐานของศีลธรรมที่ถือว่า “ความถูกต้องของการกระทำขึ้นอยู่กับแนวโน้มที่ว่า การกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความสุข ถ้าการกระทำใดจะก่อสิ่งที่ดีกว่าความสุข สิ่งนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง (ประพัฒน์ โพธิ์กลางดอน, 2539: 74)

ด้านประโยชน์นิยมของมิลล์ (วิทย์ วิศุทเวทย์, 2532: 102) เน้นในเรื่องผลของการกระทำที่ทำให้เกิดสุขแก่คนหมู่มากเป็นสิ่งที่ถูกต้อง โดยไม่เน้นสาเหตุหรือเจตนา แต่ตามทัศนะของค่าน้ำจะเน้นในส่วนของเจตนาที่ดีเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ตามหลักศีลธรรม

จริยศาสตร์ตามทัศนะของค่าน้ำ มองว่าความดี ความชั่ว ความถูก ความผิดนั้น เป็นสิ่งตายตัวและถือว่าการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ดีเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ค่าน้ำมีความเห็นว่า การกระทำที่ถูกต้อง คือ การกระทำที่เกิดจากเจตนาดี การกระทำที่เกิดจากเจตนาดีคือการกระทำที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่ การกระทำที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่คือ การกระทำที่เกิดจากเหตุผล การกระทำที่ตั้งอยู่บนเหตุผล คือ การกระทำที่เกิดจากศีลธรรม การกระทำที่เกิดจากศีลธรรม คือ การกระทำตามกฎสากล กฎสากล คือ กฎที่ทุกคนในสังคมยอมรับและเห็นด้วย (ประพัฒน์ โพธิ์กลางดอน, 2539: 74)

แนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมโดยผู้มีปัญญารู้และวางไว้เป็นมาตรฐานในการประพฤติที่ดี โดยที่ความประพฤติมนุษย์มีทั้งระดับเบื้องต้น ระดับกลางและระดับสูงสุด ระดับเบื้องต้น ประกอบไปด้วย เบญจศีลและเบญจธรรม ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 ประการ ระดับสูง ได้แก่ อริยสัจ 4 และ มรรค 8

การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคคนวิถี การเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติในสังคมยุคคนวิถี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของวิถีปฏิบัติใหม่ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เริ่มตั้งแต่การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในยุค New Normal เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนของพฤติกรรมส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม รวมไปถึงสภาพแวดล้อม อย่างฉับพลัน มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านรัฐบาล ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ที่เกิดขึ้น ได้ทำให้คนทั้งโลกต้องปรับตัวไปสู่ยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) กันเร็วขึ้น ที่จะต้อง

ติดต่อกันผ่านทางออนไลน์แทนเป็นหลัก ส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน ภาครัฐด้วย ทำให้รัฐบาลต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับยุค New Normal อย่างรวดเร็ว ด้วยการเพิ่มช่องทางการให้บริการเป็นแบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกประชาชนได้อย่างทันที่ และออกกฎระเบียบมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2565: ออนไลน์)

2) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีพฤติกรรมแบบ New Normal กับชีวิตวิถีใหม่ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต เช่น การเรียนออนไลน์ การทำงานที่บ้าน การประชุมออนไลน์ การซื้อสินค้าออนไลน์ การทำธุรกรรมและการเอนเตอร์เทนชีตรูปแบบต่าง ๆ การเว้นระยะห่างทางสังคม การดูแลสุขภาพทั้งตัวเองและคนรอบข้าง เพื่อป้องกันการติดต่อของโรค (กรมสุขภาพจิต, 2563: ออนไลน์)

3) ด้านการศึกษา มีการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีทำให้วงการการศึกษาได้รู้จักกับการเรียนการสอนในรูปแบบ ‘ออนไลน์’ การเรียนในโหมดออนไลน์ได้กลายมาเป็นทางหลัก ของการเรียนการสอนในหลายพื้นที่ จึงทำให้เกิดหลักสูตรการเรียนการสอนผ่านทางออนไลน์ โดยมีแกนกลางออกจากกระทรวงศึกษาธิการและให้แต่ละโรงเรียนไปปรับใช้ตามแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ของตัวเองในรูปแบบต่าง ๆ (วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทวา, 2564: ออนไลน์)

4) ด้านศาสนา การที่ผู้คนต้องรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) รวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเป็นการป้องกันตัวเองและผู้อื่น จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการทำกิจกรรมแต่ยังคงความเชื่อและแกนของแต่ละกิจกรรมประเพณี บางครั้งถึงดกิจกรรมที่ประชาชนมารวมกลุ่มกันทุกประเภท ยกเว้นการปฏิบัติภารกิจของสงฆ์ ทำให้หลากหลายวัดปรับศาสนาให้เข้าถึงกับยุคปัจจุบัน เช่น มีการจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น

เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะประเพณีทางพระพุทธศาสนา ในล้านนามีการเปลี่ยนแปลง

ประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนามีความผสมกลมกลืนกับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ รวมไปถึงความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับวิญญาณนิยมคือเชื่อเรื่องผี ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภทได้แก่ 1) ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์และประเพณีใส่ขันดอกบูชาอินทขิล 2) ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ การทำบุญตักบาตร วันพระ งานศพ งานแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

ประเพณีสงกรานต์มีวิถีปฏิบัติหลักอยู่ 4 วัน ได้แก่ วันสงกรานต์ล่อง วันเนา วันพญาวัน และวันปากปี มีประเพณีและพิธีกรรมย่อยอีกหลายประการ (มณี พะยอมยงค์, 2547: 1)

ประเพณีและพิธีกรรมในประเพณีสงกรานต์ส่วนมากจะทำร่วมกันเป็นหมู่คณะ แต่บางพิธีกรรมก็สามารถทำเป็นส่วนตัวได้

ประเพณีใส่ขันดอกบูชาอินทขิล (มณี พะยอมยงค์, 2547: 1) มีวิธีการปฏิบัติอยู่ตลอด 7 วันอย่างต่อเนื่อง มีพิธีกรรมในการถวายเครื่องพลีกรรมสังเวทยะพาดอารักษ์ พิธีอัญเชิญและสรงน้ำพระเจ้าฝนแสนห่ามาประดิษฐาน ณ วัดเจดีย์หลวง เพื่อสักการบูชา พิธีเจริญพระพุทธมนต์สมโภช ตลอด 7 วัน มีการบูชาต้นยางหลวง การบูชากุมภพันธ์ 2 ตน การบูชาช้าง 8 ตัว พิธีใส่ขันดอกไม้ และพิธีการทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การใส่บาตรประจำวันเกิด การตักบาตร 108 แต่เดิมเป็นการจัดงานใหญ่ตลอดทั้ง 7 วันและมีประชาชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคทวิตศวรรษ มีการกำหนดมาตรการในการประกอบพิธีปฏิบัติทางประเพณี คือ 1) มาตรการสำหรับศาสนสถานหรือสถานที่จัดงาน จำเป็นต้องมีคือ จุดตรวจวัดไข้ จุดเช็คอิน การจัดสถานที่ให้มีการเว้นระยะห่าง เป็นที่โล่ง และทำความสะอาดทุกครั้ง 2) มาตรการสำหรับผู้ประกอบพิธีและ 3) ผู้เข้าร่วมพิธี ต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยอยู่ตลอดเวลาในพื้นที่ที่ประกอบพิธีกรรม สังเกตอาการตัวเองเมื่อรู้สึกมีไข้หรือไม่สบายให้พักผ่อน ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ 20 วินาที หรือทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์เจล ขณะมือแห้งทุกครั้ง ก่อนและหลังใช้ส้วม รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัส ใบหน้า ตา จมูก ปาก และการตระหนักรู้ถึง social distancing (สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563: 1-25)

การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีในยุคทวิตศวรรษ เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดประเพณีที่เคยทำมาแต่เดิม สามารถสรุปได้ว่า วิถีปฏิบัติทางประเพณีที่มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็น 2 ทาง คือ มีการยกเลิกหรือเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด หรือมีการจัดเป็นการภายในโดยการจำกัดจำนวนคนร่วมพิธี และพิธีกรรมที่เป็นส่วนของปัจเจกบุคคล ที่เคยทำมาแต่เดิมก็ยังคงสามารถทำได้ตามปกติ

วิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคทวิตศวรรษ

มุมมองทางอภิปรัชญา ด้านความเชื่อ ชาวล้านนาความเชื่อเรื่องผีมาแต่เดิมภายหลังพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ชาวพุทธในล้านนาจึงได้มีความเชื่อในเรื่องของ นรก สวรรค์ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องสังสารวัฏ ภพภูมิ เทวดา ในการพิสูจน์การมีอยู่ของความเชื่อเหล่านี้ พิสูจน์ด้วยศรัทธาและอัมมัตตักญาณ การถ่ายทอดความเชื่อผ่านวิถีปฏิบัติในประเพณี ชาวล้านนาเชื่อเรื่องผีของคนในล้านนา ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ ว่ามีตัวตนอยู่จริงและเข้ามามีบทบาทในการควบคุมความประพฤติของคนใน

สังคมให้มีความเกรงกลัว ที่จะละเมิดในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ไม่ละเมิดบุคคลอื่น 2) การเชื่อในเรื่องของฤกษ์ยาม ชาวล้านนามักจะจัดสรรวันเวลากำหนดการในการดำเนินชีวิต หรือในการที่จะกระทำกิจกรรมที่จะประพาศิความดี และ 3) ความเชื่อในโลกหน้า เนื่องด้วยมนุษย์ได้ให้คุณค่ากับความตาย ในรูปแบบของความเชื่อ ในรูปแบบของศาสนา ความหวังของการเกิดใหม่ในโลกหน้าที่ดี จึงทำให้เกิดมีสำนักความเชื่อที่ตามมา ในเรื่องของกฎแห่งกรรม เรื่องบุญบาป เรื่องนรก สวรรค์ มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

มุมมองทางจริยศาสตร์ ในแนวประโยชน์นิยมของมิลล์ โดยเน้นเรื่องของ หลักความสุข ยึดความสุขเป็นเป้าหมายหลักในชีวิต การกระทำที่จะถือว่าถูกได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขแก่มหาชน ความผิดของการกระทำขึ้นอยู่กับความทุกข์แก่มหาชน โดยประโยชน์นิยมกับจารีตประเพณี เป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากประเพณีนั้นเป็นสิ่งที่สังคมนั้น ๆ จัดสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมหมู่ มาก หากว่าประเพณีใด ๆ ก็ตามไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมหมู่มาก เมื่อคำนวณดูแล้วว่าประเพณีใดนั้นก่อให้เกิดโทษมากกว่า ประเพณีนั้นก็จะค่อยเสื่อมลงไป ประโยชน์ทางประเพณีทางมีวัตถุประสงค์ให้ผู้คนที่ทั้งหลายเข้าสู่ความสุข ไม่ว่าจะมียุทธวิธีใด ประเพณีที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ สำคัญสำคัญก็เพื่อให้ทุกคนมีความสุข เฉกเช่นประเพณีในพระพุทธศาสนา ที่ทุกคนมีเป้าหมายในการทำก็คือจะได้ บุญ เพราะบุญเป็นชื่อเรียกของความสุข

ตามหลักเจตนาและหน้าที่ของค่าน้ำ หลักเจตนา 2 มุมมอง คือ 1 เมื่อการจัดประเพณีก่อให้เกิดประโยชน์สุขของคนหมู่่มาก เช่น ประเพณีบูชาอินทิล เพื่อหวังให้บ้านเมืองมีความสุข การสะเดาะเคราะห์ในประเพณีสงกรานต์ การทำตามจารีตเพื่อไม่ให้เกิดสิ่งชั่วร้ายในบ้านเมือง กล่าวได้ว่าประเพณีเหล่านี้ถูกต้องตามหลักจริยธรรม 2 เมื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองไม่ใช่คนหมู่่มาก เช่นการทำบุญหวังผลเฉพาะตนเพียงฝ่ายเดียว ก็ถือว่าไม่ถูกต้องตามทฤษฎีของค่าน้ำ และตามหลักหน้าที่ การบำเพ็ญตนที่ดีในเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นการทำตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดี แต่ถ้าหากมองว่าศาสนาไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งสากลของสังคม ก็อาจจะมองได้ว่าการทำตามหน้าที่พุทธศาสนิกชนนี้ไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรมของค่าน้ำ

แนวการประพาศิตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เป้าหมายสำคัญคือก่อให้เกิดประโยชน์สุข ทั้งโลกียสุขและโลกุตระสุข การประพาศิตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ทั้งสามระดับ ถ้าหากประพาศิตได้ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี แต่ก็ขึ้นอยู่กับประพาศิตแต่ละระดับ ถ้า

หากประพจน์ดีตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ก็ถือว่ามีความประพจน์ดีในขั้นต้น เมื่อมีความประพจน์ละเอียดในส่วนของกรรมบท 10 ก็ถือว่าประพจน์ดีในระดับกลาง และเมื่อประพจน์ดีตามหลักมรรค 8 ก็ถือว่าประพจน์ดีในระดับสูง ดังนี้ ถ้าหากว่าการประพจน์ตรงกันข้ามก็ถือว่าประพจน์ไม่ดีตามหลักพุทธจริยศาสตร์

การประพจน์ดีตามหลักจริยธรรมในยุคนววิถีมีการประยุกต์เอาหลักทางพุทธจริยศาสตร์เข้ามาในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 และบุญกิริยาวัตถุในเรื่องของทาน ศีล ภาวนา และในมุมมองพุทธจริยศาสตร์จะเห็นได้ว่าหลักการประพจน์ดีสามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกสถานการณ์ขึ้นอยู่กับตัวผู้ปฏิบัติจะให้คุณค่าและความหมายอย่างไร

อภิปรายผล

สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเด่นชัดในยุคนววิถี (New normal) ที่เกิดจากโรคโควิด-19 สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ (ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2554: 13) กล่าวว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งในระดับจุลภาค และระดับมหภาค ในส่วนของยุค

ในมิติทางอภิปราย ด้านความเชื่อซึ่งเป็นรูปแบบของวิถีปฏิบัติทางประเพณี ซึ่งหลักปฏิบัตินี้เป็นในส่วนของจริยศาสตร์ ว่าด้วยความประพจน์ ซึ่งในยุคนววิถีสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่การปฏิบัติทางประเพณีก็ยังคงมีอยู่ ไม่ว่าจะรูปแบบใดที่ไม่ขัดต่อระเบียบสังคมในยุคนี้ และเป็นไปตามความความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม ทำให้เห็นว่าคุณทางทางปรัชญายังคงมีอยู่ แม้ว่าวิถีปฏิบัติทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป

ทางจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม ถือว่าการจัดประเพณีทางพระพุทธศาสนา ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ตามแนว มหสุข ของมิลล์ซึ่งถือว่าศีลธรรมเกิดจากประโยชน์สุขของคนหมู่มาก (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532: 102)

องค์ความรู้จากงานวิจัย

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติประเพณี ในสังคมยุคนววิถีการจัดประเพณีทางพระพุทธศาสนา เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อม โรคอุบัติใหม่ และพฤติกรรม การใช้ชีวิตอย่างฉับพลัน “New Normal” เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีเกิดขึ้นจาก 2 ลักษณะ คือ

- 1) เกิดจากการร่วมมือของสังคม เกิดจากการรณรงค์ขององค์การอนามัยโลก

สาธารณสุข และการร่วมมือของประชาชน ที่จะปฏิบัติตามมาตรการใหม่ต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

2) เกิดจากประกาศ คำสั่ง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เช่น ประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่องแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนาและพิธีการต่าง ๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เรื่องแนวทางและมาตรการณรงค์เพื่อสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมเนื่องในประเพณีสงกรานต์

การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีที่ในยุคคนวิถีเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดประเพณีที่เคยทำมาแต่เดิม กล่าวได้ว่า วิถีปฏิบัติทางประเพณีที่มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็น 2 ทาง คือ มีการยกเลิกหรือเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด หรือมีการจัดเป็นการภายในโดยการจำกัดจำนวนคนร่วมพิธี และพิธีกรรมที่เป็นส่วนของปัจเจกบุคคล ที่เคยทำมาแต่เดิมก็ยังคงสามารถทำได้ตามปกติ เราจะเห็นได้ว่าสัก ๆ แล้ว ความเชื่อและหลักปฏิบัติเป็นส่วนสำคัญมากที่ผู้คนยอมรับและยังคงจะปฏิบัติต่อไป แม้บางวิถีการปฏิบัติจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง

วิถีปฏิบัติทางประเพณีเป็นที่ชัดเจนว่า มีการนำหลักปฏิบัติทางพุทธจริยศาสตร์นำมาประยุกต์ใช้ ทั้งทางศีลธรรมและจริยธรรม จะละเอียดลงในแต่ละบุคคลอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับประเพณีของแต่ละบุคคลไป ถ้าหากประเพณีดีตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ก็ถือว่า มีความประเพณีดีในขั้นต้น เมื่อมีความประเพณีละเอียดในส่วนองกรรมบถ 10 ก็ถือว่า ประเพณีดีในระดับกลาง และเมื่อประเพณีดีตามหลักมรรค 8 ก็ถือว่า ประเพณีดีในระดับสูง ถ้าหากว่าการประเพณีตรงกันข้ามก็ถือว่าประเพณีไม่ดีตามหลักจริยศาสตร์ พุทธจริยศาสตร์จึงเป็นหลักในการประเพณีมากกว่าที่จะเป็นหลักเกณฑ์การตัดสิน ในยุคคนวิถีมีการประยุกต์เอาหลักทางพุทธจริยศาสตร์เข้ามาในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 และบุญกิริยาวัตถุในเรื่องของทาน ศีล ภาวนา และจะเห็นได้ว่าหลักการประเพณีตนในทางพุทธจริยศาสตร์นั้น สามารถนำไปปรับใช้ได้หลากหลายสถานการณ์ขึ้นอยู่กับตัวอยู่ปฏิบัติจะให้คุณค่าและความหมายอย่างไร

สรุป

แนวคิดทางอภิปรัชญาศึกษาในเรื่องความจริงเหนือประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ปรากฏในด้านความเชื่อพื้นฐาน เช่น ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ พลังอำนาจลึกลับและแนวคิดด้านจริยศาสตร์ ที่เป็นเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของการประเพณีว่า

ควร ไม่ควร ถูกต้องดั่งงาม หรือ ตรงกันข้าม ของบุคคลและสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติในสังคมยุคคนวิถี เป็นการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติใหม่ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เริ่มตั้งแต่การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ไปทั่วโลก สังคมจึงมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ หรือที่เรียกว่า New Normal เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนของพฤติกรรมส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม รวมไปถึงสภาพแวดล้อม อย่างฉับพลัน วิถีปฏิบัติทางสังคมจึงมีผลกระทบ 4 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) รัฐบาล 2) สังคมและเศรษฐกิจ 3) การศึกษา 4) ศาสนา

ประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนา โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์และประเพณีใส่ขันดอกบูชาอินทิล เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดประเพณีที่เคยทำมาแต่เดิม กล่าวได้ว่า วิถีปฏิบัติทางประเพณีที่มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็น 2 ทาง คือ มีการยกเลิกหรือเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด หรือมีการจัดเป็นการภายในโดยการกำหนดจำนวนคนร่วมพิธี และพิธีกรรมที่เป็นส่วนของปัจเจกบุคคล ที่เคยทำมาแต่เดิมก็ยังคงสามารถทำได้ตามปกติ

วิเคราะห์ในมุมมองอภิปรัชญา ในด้านความเชื่อ ชาวล้านนาความเชื่อเรื่องผีมาแต่เดิม ภายหลังพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ชาวพุทธในล้านนาจึงได้มีความเชื่อในเรื่องของ นรก สวรรค์ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องสังสารวัฏ ภพภูมิ เทวดา ในการพิสูจน์การมีอยู่ของความเชื่อเหล่านี้ พิสูจน์ด้วยศรัทธาและอัมฤตติกญาณผ่านการปฏิบัติ

การวิเคราะห์ในมุมมองจริยศาสตร์ หลักในสุข ในแนวประโยชน์นิยมของมิลล์ ประโยชน์นิยมกับจารีตประเพณี เป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมหมู่ หากว่าประเพณีใด ๆ ก็ ตามไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมหมู่ หากเมื่อคำนวณดูแล้วว่าประเพณีใดนั้นก่อให้เกิดโทษมากกว่า ประเพณีนั้นก็จะค่อย ๆ เสื่อมลงไป ประโยชน์ทางประเพณีทางมีวัตถุประสงค์ให้ผู้คนที่หลายเข้าสู่ความสุข ไม่ว่าจะในรูปแบบใด

ตามหลักเจตนาและหน้าที่ของค่านี หลักเจตนา 2 มุมมอง คือ 1 เมื่อการจัดประเพณีก่อให้เกิดประโยชน์สุขของคนหมู่ มองได้ว่าประเพณีเหล่านี้ถูกต้องตามหลักจริยธรรม 2 เมื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองไม่ใช่นิยมหมู่ หากจะไม่ถูกต้องตามทฤษฎีของค่านี ตามหลักหน้าที่ กล่าวได้ว่าการบำเพ็ญตนที่ดีในเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นการทำตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดี แต่ถ้าหากมองว่าศาสนาไม่เป็นสิ่งสากลของสังคม ก็อาจจะมองได้ว่าการทำตามหน้าที่พุทธศาสนิกชนนี้ไม่ถูกต้องตาม

หลักจริยธรรมของค่าน้ำ

ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ในทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในยุคทวินัยได้มีการนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาประพฤติ ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 และบุญกิริยาวัตถุในเรื่องของทาน ศีล ภาวนา

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต.(8 พฤษภาคม 2563). **New Normal ชีวิตวิถีใหม่**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, แหล่งที่มา <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2288>
- กรมการสาธารณสุข วุฒิสภา. (26 เมษายน 2563). **หมอซีโควิดส่งผลกระทบ ต่อวิถีชีวิตแบบใหม่ด้านสังคม**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา : <https://www.dailynews.co.th/politics/771154>
- ข่าวไทยพีบีเอส. (31 มกราคม 2563). **WHO ประกาศภาวะฉุกเฉิน กรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา**. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2564 จาก : <https://news.thaipbs.or.th/content/288500>
- จารุณี วงศ์ละคร. (2542). **ปรัชญาเบื้องต้น**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดำรง ฐานดี และคณะ. (2560). **สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นางสาวพิมพ์นภัส จินดาวงศ์. (2554) “การดำรงอยู่และบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 69 ง, 25 มีนาคม 2563.
- ประพัฒน์ โพธิ์กลางดอน. (2539). **ปรัชญาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. เชียงใหม่ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- มณี พะยอมยงค์. (2547). **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- มณฑนา กิตติวรากุล. (2547). “แนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ในพิธีบูชาอินทขิล

จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ลิปิกร มาแก้ว. (ม.ป.ป.) ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา. **เอกสารประกอบการสอน**. คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาศิลปเชียงใหม่.

วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทว. (8 สิงหาคม 2564). **เพราะการศึกษาหยุดไม่ได้ ต่างประเทศเรียนกันอย่างไรในช่วงโควิด-19**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, แหล่งที่มา : <https://www.eef.or.th/education-abroad-covid/>

วิทย์ วิศุทเวทย์. (2532). **จริยศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. (2 กันยายน 2564). **นายกรัฐมนตรียืนยันการแก้ปัญหาโควิด-19 เป็นไปตามสถานการณ์ เหตุผล ความจำเป็น การตัดสินใจทุกเรื่องอยู่บนข้อมูล ข้อเท็จจริง**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, แหล่งที่มา <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/454452>

สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **คู่มือการจัดพิธีทางศาสนา และการจัดกิจกรรมทางประเพณีในสถานการณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีเอส อินเทอร์เน็ต จำกัด.

เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ. (2563). **ผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ**. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.